Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR IX. | Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., PETEK, 21. JULIJA (JULY) 1916. | ŠTEV.—NUMBER 43.

Velike povodnji na jugu.

Barbarsko postopanje z obsojenci.

ASTRO SME V AMERIKO. — KAKO UMIRAJO PRIDNI DELAVCI. — FANATIZEM SUHAČEV V CHICAGI NARAŠČA. OTROŠKA EPIDEMIJA ŠE NI OMEJENA. — LJUBEZENSKA TRAGEDIJA. — MNOGE NESREČE. — NOVI OCEANSKI PARNIKI. — GIBANJE MED ŽIDI ZA PALESTINO. — KONGRES SE ZANIMA ZA DRAGINJO PAPIRJA. — TAJNA ORGANIZACIJA ZAVAROVALNIH AGENTOV.

Protest proti "črnemu imeniku" v Angliji.

Washington, 21. jul. —Ameri- a vlada je mnenja, da je angle- i bojkot ameriških trgovcev s močjo "črnega imenika" direk- o kršenje Bryanove mirovne po- dbe, ki je v veljavi med Zedi- enimi državami in Anglijo. Ta godba določa, da se morajo re- i vse sporne točke po medna- lni komisiji, ako jih ne reši di- omatično pogajanje. Ameriška ada bo poslala v London oster otest. Veliko ameriških trgov- v, ki so bojkotirani od Anglije ed trgovanja z Nemčijo, bo mo- o bankrotirati.

Baltimore, 21. jul. — Nemška bmarinka še ni odšla iz tukaj- je luke. Kapitan Koenig je nam- dobil obvestila, da čaka na dmorsko ladjo neki tuji parnik av v zalivu, ki jo bo skušal po- biti, še preden pride na odprto rje. V Londonu stavijo 50 proti emu funtu šterlingov, da ne bo Deutschland" nikdar prišla v mčijo.

New York, 20. julija. — Gene- Cipriano Castro, bivši pred- lnik republike Venezuele, ni el na suho. Posebnemu odboru vzelo le petdeset minut, da je ljučil Castra iz Amerike. Iz te prilike ga je rešil delavski taj- Wilson in mu dovolil, da se rea.

St. Louis, Mo. 20. julija. — 52- ni Frederik Hertl, trgovec, je mil v hišo, v kateri sta spali gova žena in pastorka, in je relil svojo ženo. Po izvršenem činu je izvršil samomor. Oddal je tri strele in kljub te- se pastorka ni izbudila, tem- je zaznala za tragedijo zju- j, ko je vstala z ležišča.

Kansas City, Kans., 20. julija. 42letni Frank Finigan, ki je lal za Meegan Contracting Co., pri delu sesedel na hodnik in lihnil. Bolehal je za srčno hi- , a kljub temu je bil prisiljen lati in delati, dokler ni umrl pri lu. Taka je dandanes usoda pri- ega delavca.

Atlanta, Ga., 20. julija. — Na- i in poplave v North Carolini, uth Carolini in Virginiji so za- evale pet človeških življenj in otine napravili za brezdomovni- . Škodo na polju cenijo na 10 iljonov dolarjev. Izpopluti so lezniški tiri, pretrgana brzojav- in telefonična zveza. French road River je blizo shevilla stopil iz svoje struge oplavil tovarne in hiše v dole- em mestu. V Biltmoru so utoni- tri osebe: kapitan J. C. Lipe, dč. Nelij Lipe in ga. Mulholland, je voda odnesla Lipovo hišo. Askvillu sta utonili dve osebi, sta šli po živež za ljudi, ki so rešili v drugo nadstropje ho- la Glen Rock. Ulice v Ashvillu so bile spre- enjene v reke in potoke. Na zapadnem delu North Ca- line je bila situacija zelo kritič- . Pri Hendersovillu je naraščа- ča voda zlomila dva jeza. Most Southern Railway želez- ce prek reke Catawba je voda dnesla pri Belmontu, N. C. Z. ostom je šlo v vodo od deset do najset delavcev. Most Seabord ir Line železnice prek reke Ca- wba pri Mount Hollyju, N. C., je zrušil.

Lexington, Ky., 20. julija. — kaj je bankrotirala posojilna ružba, ki je bila poznana pod imenom "Kentucky Rural Credit Association. Družba je bila inkorporirana po zakonu države Delaware.

To je eden največjih bankrotov, ki se je dogodil zadnja leta v tej državi. Najbolj so prizadeti mali trgovci in farmarji, ki so pokupili za $134,000 delnic.

Kevanee, Ill., 20. julija. — Tukaj se je prekucnil avtomobil, ki je vozil z neznansko hitrico. Mrtvi so gdč. Lizzie London, gdč. True Eshleman in Arthur Larson. Frank Van Heckerja so prepeljali v bolnišnico z zlomljenimi nogami.

Chicago, Ill., 20. julija. — Od dvajset do trideset mestnih svetovalcev se je danes odpeljalo na avtomobilih na počitnice k slapovom Niagare.

Cestni pometači in drugi bolj slabo plačani mestni delavci se seveda kuhajo v vročini. Za te siromake ni počitnic.

Chicago, Ill., 20. julija. — Sinoči je lokomotiva Baltimore & Ohio železnice trčila ob lokalni vlak Illinois Central železnice na E. 84 cesti. Posledica kolizije je da je kurjač Peter Kušula mrtev, več oseb pa težko in lahko ranjenih.

New York, 20. julija. — Trgovci, industrijalci in bankirji nameravajo podvzeti resne korake proti angleški vladi, ki je bojkotirala nekatere ameriške trgovce, ker tržijo s centralnimi silami.

Chicago, Ill. 20. julija. — Neki Yarrow, vodja vodopivcev in "suhačev" v Chicagu, je poslal odprto pismo mrliškemu ogledniku Hoffmanu, v katerem je zahteval, da aretira Traegerja, šerifa okraja Cook, ker se baje ne briga, da bi bili saluni ob nedeljah izven mesta zaprti.

Mrliški oglednik je zahtevo vodopivca tja obesil, kjer vise ponavadi zahteve fanatikov.

Albany, N. Y., 20. julija. — Prijavljenih je bilo zopet 9 novih slučajev otroške paralize. Do sedaj je bilo 136 slučajev te kuge prijavljenih zunaj New Yorka.

New York, 20. julija. — John Grant Liman, newyorški mešetar, ki je zdaj radi sleparil na oddihu v zvezni ječi v Atlanti, ima nepremične lastnine v vrednosti $55,040.

Raleigh, N. C., 20. julija. — John Savage Wilmington je čakal v ječi, da ga odvedejo ne električni stol. Obrili so mu vrat, prerezali so mu hlače, da pojde justificiranje bolj gladko od rok. Vse je bilo pripravljeno, da ga odvedejo na električni stol in njegovo življenje že ni bilo vredno piškavega oreha.

V tem osodepolnem trenotku je telefonirala gdč. May Hayes, tajnica governerja, da je governer odredil, da se justifikacijo za dva tedna odloži.

Ottumeva, Iowa, 20. julija. — Tukaj je umrl James Young misterijozno. Izpil je steklenico pive, v kateri je bil strup. Pivo mu je poslala neznana oseba.

Nekaj ur kasneje so našli poleg Younga klečati njegovo 20-letno ljubico gdč. Beulah Ellis. Izpila je strup in bila je mrtva.

Nesrečni mladenič in mladenka sta se imela v par dneh poročiti.

(Dalje na 2. strani, 2. kolona)

IZ DELAVSKEGA SVETA.

Napad na volilno pravico zamorskih delavcev.

Delavski boji v raznih mestih. Delavski položaj na Francoskem.

Delavce hočejo opleniti za volilno pravo.

V Združenih državah so pričeli z oplenjenjem delavstva za volilno pravo. V Floridi bodo volilci v jeseni glasovali, da se vzame volilno pravo zamorcem, ki tvorijo večino delavstva v tej deželi.

Sprememba k ustavi določa, da mora vsak volilec biti vešč čitanja in pisave, da lahko ponovi posamezne določbe državne ustave. Poleg tega mora vsak volilec lastovati najmanj za $500 imetka. Le volilci, ki so 1. januarja 1867 imeli volilno pravo, potem naslednikom teh volilcev, ni treba znati pisati in čitati in tudi ni jim treba imeti $500 imetka.

Očividno je, da hočejo opleniti zamorce za volilno pravo in delavce, posebno v inozemstvu rojene delavce, ki so postali državljani.

Dne 1. januarja 1867 ni imel noben zamorec volilnega prava, delavci, ki prihajajo v to državo, pa tudi nimajo $500 imetka.

Tisti, ki ima denar, je lahko tako neumen kot je temna noč, volilno pravico pa le ima; odrekajo jo proletarcu, ki z delom preživlja potomce nekdanjih sužnodržcev.

Stavka premogarjev še traja.

Avonmore, Pa., 20. julija. — Premogarji v tem okraju še vedno stavkajo in zahtevajo plačilno lestvico in delavne razmere, kot so veljavne za pittsburški distrikt. Nekatere kompanije so odnehale in priznale zahteve delavcev. Najbolj trmoglava je Hicks Coal Co., ki se z vso silo vpira rudarskemu gibanju za organizacijo. Družba si je naročila precejšnje število privatnih stražarjev, da bi ostrašila rudarje.

Taka sredstva so se dandanes skrhala in zgubila svojo ojstrino. Pravzaprav učinkujejo nasprotno, ker spajajo štrajkarje v solidarno in nepremagljivo četo.

Kompanija je dobila par stavkokazov. Ti siromaki komaj čakajo, da potegnejo tiste bore cente in se poslove od stavkokaške jame, ker jih občinstvo v splošnem mrzi.

Rudarske žene vrlo podpirajo svoje može in sodelujejo, da se čimprej stavkokaštvo odpravi za vedno iz tega okraja.

V Vandergriftu, so štrajkajoči rudarji obdržavali velik shod, na katerem so izrekli, da se ne vrnejo na delo, dokler ne bo popolna zmaga na njih strani.

Dogovor še ni končan.

Dagus Mines, Pa., 20. julija. — Tukaj še niso končana pogajanja med rudarji in družbo radi nove delovne pogodbe. Mejtem ko se vrše pogajanja, je večina rudarjev odpotovala v druge kraje za delom.

Ne hodite sem za delom.

Exline,, Iowa, 20. julija. — Zadnje tri mesece so rudarji tukaj delali le tri dni. Zdaj še ni izgleda, kdaj prično delati normalno v tukajšnjih rudnikih.

Stavka cestnoželezniških uslužbencev.

Harrisburg, Pa. — Krog dve sto uslužbencev Harrisburg Railway Company, ki ima svoje proge v mestu in bližnji okolici so zastavkali, ker družba noče priznati njih zahtev.

Uslužbenci zahtevajo povišanje plače, posebno plačilo za nadčas in priznanje unije.

Kompanija se trudi vzdržati promet s stavkokazi, pa ji gre zelo trda.

Milwaukee, Wis., 20. julija. — Tukaj je zastavkalo 1,200 strojnikov v podjetju Allis Chalmersa, da izvojujejo osemurni delavnik.

Utica, N. Y., 20. julija. — Tukaj je zastavkalo 1,800 tekstilnih delavcev v tovarnah New York Mills Companiy. Štrajkarji zahtevajo povišanje mezde.

Do sedaj še ni prišlo do najmanjših izgredov, a vendar zahtevajo kapitalisti že milico.

Portland, Me., 20. julija. — Stavka cestnoželezniških uslužbencev je po šestih dneh končala s porazom za kompanijo.

Družba je priznala unijo in sprejela je zopet v službo osem odpuščenih uslužbencev. Uslužbenci dobe plačo za vse dneve v stavki.

Revščina med francoskimi ženami.

"Matin" je priobčil dolg članek o socialni in telesni bedi francoskih delavk v vojnem času, ker so slabo organizirane in izpostavljene strankarski podpori od strani vlade. Članek je napisala Rochenbrunova, ki daje sliko o strašnem položaju.

V bližini pariške borze je na zidu vrsta lepakov, s katerimi naznanjajo delo za žene. Ko sem si zapisala naslov modernega salona, pravi Rochenbrunova, v katerem nemudoma iščejo delavke, sem odšla v poslopje, v katerem se nahaja moderni salon v petem nadstropju. Po ozkih in strmih stopnjah se pride v predsobo v kateri sedi do 20 bledih in izmučenih delavk na lesenih, sirovo izdelanih klopeh. Iz bližnje sobe prihajajo jezne besede o plačilu. Kmalu izstopi vbogo dekle z objokanimi očmi in vse delavke se prično jezno razgovarjati. V resnici se zahteva nekaj nemogočega za slabo plačo. Za en frank in pol naj se izdela "modere." Šest ur dela doma, troški za sukanec, igle, drug material in razsvetljavo za ponočno delo, potem čas, ki se ga izgubi, ko se gre po delo in zopet izroči: za vse komaj frank in pol plačila. Mnogo delavk odide, ker pod takimi pogoji ne more sprejeti dela. Neka bleda in izgarana žena, ki sedi v kotu, sprejme ponudbo.

Ker je ura bila deset, nadaljuje Rochenburnova, odidem v velike prodajalne, ker takrat sprejemajo in oddajajo delo, da napravim svoja opazovanja. Povsod so enake razmere. V neki veliki trgovini ponudijo za delo, ki vzame tri dni, le 5 frankov in 25 centimov.

Skozi teden dni je Rochenbrunova študirala te razmere v raznih pariških okrajih, in povsod se je prepričala, da žene nesramno izkoriščajo.

Potreba, da možem, bratom in sinovom, ki so v zakopih, kaj pošljejo, izredna in neznosna draginja, nezadostna vladna podpora in sveti birokratizem so največ krivi teh razmer.

Če so take razmere na Francoskem, kjer lahko uvažajo blago iz vseh krajev v deželo, lahko sodimo, da so slabše razmere v Avstriji, ki je odrezana od morja Žene v Avstriji so še toliko na slabšem, da ne smejo potožiti njih gorja v javnosti, ker državni pravdnik skrbi, da svet resnice ne izve.

VREME.

Chicago in okolica: Hladno in jasno v petek, v soboto gorkejše.

Illinois: V splošnem jasno in lepo v petek in soboto.

Temperatura zadnjih 24 ur v Chicagi: Najvišja 77, najnižja 70.

— **Kokov oreh** v Braziliji živi približno šest sto let.

— **Na Azorskih otokih** delajo špirit iz sladkega krompirja.

Zavezniki silijo naprej.

Avstrijci valijo skale na Italijane.

ZAVEZNIKI NADALJUJEJO Z OFENZIVO NA FRANCOSKEM.— ANGLEŽI SO REOKUPIRALI LONGUEVAL IN DELVILLSKI GOZD. — NAJVEČJE BITKE V ZGODOVINI ČLOVEŠTVA. — NEMCI SE LJUTO BRANIJO. — RUSI SO PONOVILI OFENZIVO PRED KOVELOM IN V KARPATIH SE VRŠI VELIKA BITKA ZA PRELAZE. — ITALIJANI NE MOREJO NIKAMOR NAPREJ. — V TRIPOLITANIJI SO TURKI VJELI 6200 ITALIJANOV.

Turki se umičejo pred Rusi.

ZADNJE VESTI.

London, 21. jul. — Francozi so okupirali prvo črto nemških zakov na sedem milj široki fronti od Estreesa do Vermandovillersa včeraj popoldne. Vjeli so 2900 Nemcev.

London, 21. jul. — Strašni boji se še vrše v okolici Longuevala in Delville. Angleške čete so včeraj napredovale 1000 jardov.

London, 21. jul. — Rusi so ponovili ofenzivo pred Kovelom. V Karpatih se je vnela velika bitka za prelaze.

Berlin, 21. jul. — Avstrijci so včeraj odbili tri močne italijanske napade blizo prelaza Borkola s tem, da so valili skale iz gorske višine na Italijane.

Berlin, 21. jul. — Severno in južno od Somme so vprizorili Angleži in Francozi včeraj močne napade. Njihove izgube so ogromne. Bitke se nadaljujejo.

Petrograd, 21. jul. — Rusi so okupirali Kugi, cestno križišče 60 milj južnozapadno od Erzeruma v Armeniji.

Washington, 21. jul. — Ameriški poslanik Penfield poroča iz Dunaja državnemu oddelku, da Čehinja, gdč. Alica Masaryk ni bila usmrčena na Dunaju, kakor se je poročalo v Ameriki pred nekaj meseci. Gdč. Masaryk je le v zaporu.

Splošni položaj.

Na krvavem somškem bojišču so bili včeraj enako aktivni Angleži in Francozi. Prvi so razbijali nemške protinapade v Longuevalu in gozdu Delville in zadnji so raztegnili svojo ofenzivo do Soyecourta, kjer so osvojili zakope prve nemške črte dvanajst milj južno od Quillersa in prav v severnem kotu zavežniške zagozde. Obenem so Francozi osvojili, kakor poroča Pariz, nemške pozicije med Cleryem in Combiesom, v bližini tretje nemške obrambne črte, in v Barleuxu, štiri milje južnozapadno od Perrone. Angleži pa poročajo, da so ustavili nemške protinapade in reokupirali večidel Longuevala in delvillskega gozda. Tretji dan že traja grozna bitka za ta dva kraja z velikanskimi izgubami na obeh straneh. Douglas Haig, angleški general, je baje rekel, da napredovanje, umikanje in zopetno napredovanje angleške armade na dveh miljah tega bojišča tvori največjo bitko, kakoršne še ni Anglija nikdar bojevala v svoji zgodovini. V začetku ofenzive so imeli Nemci glasom raznih poročil tamkaj 80.000 mož, toda ta armada je zdaj brez dvoma potrojena, če ne podeseterjena, kajti zavezniki opisujejo nemške protinapade, da "se valijo Nemci val za valom brez konca in kraja." Na drugi strani pa imajo Angleži in Francozi čez dva miljona mož, kakor trdijo poročevalci. V Berlinu zanikujejo poluradno, da bi bile odvzete nemške čete izpred Verduna za somško bojišče; nasprotno pričakujejo v Berlinu, da bo Verdun padel v enem mesecu. Bombardiranje verdunskih utrdb se zopet nadaljuje in Francozi se pripravljajo zoper nove napade.

Med tem pritiskajo Rusi od Baltika do Ogrske. Ob reki Stokhod so začeli Rusi z novim bombardiranjem nemških pozicij, kar pomeni nove napade. Petrograd poroča o napredovanju ruskih armad proti Lvovu od severne, južne in iztočne strani. Dunaj poroča, da je bil odbit ruski napad v Malvi južno-zapadno od Delatina, kjer so pognali Ruse nazaj čez reko Prut. Ta točka se nahaja 70 milj zapadno od Černovic, in sicer na železnici, ki vodi južno od Stanislava čez Karpate. Dalje poročajo neuradno iz Petrograda, da je kirlibabski in jabloniški prelaz v Karpatih že popolnoma pod kontrolo Rusov. Nadalje poroča Petrograd o novih vspehih na Kavkazu.

Turki poročajo o zmagi nad Italijani v Tripolitaniji. Pravijo, da so osvojili dva mesta in zajeli 6200 Italijanov. Rim ne poroča ničesar o bojih v Tripolitaniji, temveč navaja daljne vspehe na avstrijskem bojišču.

Uradna poročila slede:

Angleško poročilo.

London, 20. julija. — V Longuevalu in gozdu Delville se nadaljuje vroča bitka. Ne obeh krajih smo reokupirali večidel izgubljenega ozemlja. Južno od delvillskega gozda smo razpršili s topniškim ognjem večje čete Nemcev, ki so se zbirale za napad na farmo Waterlot pri Guillemontu.

Francosko poročilo.

Pariz, 20. jul. — Naša infanterija je danes zjutraj napadla nemške pozicije na obeh straneh Somme z velikim vspehom. Severno od reke smo osvojili sovražne zakope od Hardecourta do Somme in raztegnili našo črto iztočno od Hardecourta ob železnici, ki vodi iz Comblessa v Clery. V tem kraju smo vjeli 400 Nemcev. Južno od Somme, med Barleuxom in Soyecourtom, je padla v naše roke vsa prva črta sovražnih zakopov. V Šampaniji smo prodrli v nemški zakop severnoiztočno od Auberive in odvedli nekaj vjetnikov. V Argonni so nas hoteli Nemci iznenaditi z napadom na naše postojanke v Bolante, toda mi smo jih odbili po kratkem spopadu. Na levem bregu Meuse se nadaljuje artilerijsko bojevanje, posebno v okolišu Avocuurta in Cahattancourta. Na pobočju Hriba štev. 304 se je vršila bitka z ročnimi granatami. Na desnem bregu Meuse smo nekoliko napredovali zapadno od Thiamounta in južno od Fleury. Naše čete so zadnjo noč naskočile in osvojile močno zemeljsko utrdbo in vjele 150 Nemcev.

Belgijsko poročilo.

Havre, 20. jul. — Naše baterije bombardirajo nemške pozicije v okolici Bosinghe in Steenstreate. Naše poizvedujoče posadke so našle, da je naš prejšnji topniški ogenj popolnoma uničil nemške utrdbe severno od Dixmude in proti Hetsanu.

Nemško poročilo.

Berlin, 20. jul. — (Zapadno bojišče) — Izgubljene pozicije v Longuevalu in delvillskem gozdu je včeraj reokupiral magdeburški 26. infanterijski polk po hudem boju. Angleži so imeli hude izgube, a razentega smo jih vjeli 280 in vplenili več strojnih pušk. Sovražni napadi na naše pozicije severno od Ovillersa in pri Poizerresu so se razbili pod našim zastorjem topniškega ognja. Brez vspeha so bili tudi francoski lokalni napadi severno od Barleuxa in blizo Belloya. Na desnem bregu Meuse nadaljuje sovražnik svoje brezvspešne napade na naše črte na pobočju Froide Terre.

(Iztočno bojišče) — Južno in južnozapadno od Rige vspešno odbijamo vse ruske napade, ki se ponavljajo neprestano. Sovražnik ima tam velike izgube. Južno in južnozapadno od Lutska in ob Stokhodu je ruska artilerija zopet zelo aktivna.

(Nadaljevanje na 3. strani, 1. stopec.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicage) in Canada $3 na leto, $1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo $4.50 na leto, $2.25 za pol leta, $1.15 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays
OWNED BY SLOVENIC NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $3 per year; Chicago and foreign countries, $4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"
3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Dvojno priznanje.

Martin B. Madden, republičanski kongresnik iz Illinoisa, je pred kratkim izjavil, da demokratje v kongresni zborniei varajo ameriško ljudstvo s svojimi apropriacijami (denarnimi dovolitvami) za obrambo dežele.

Kongres je do zdaj dovolil vsega skupaj 669 miljonov dolarjev za "preparedness" ali oboroževalno pripravljanje. Madden pa pravi, da od te ogromne svote je v resnici le 266 miljonov namenjenih v obrambne svrhe, dočim so demokratje potratili ostale 403 miljone za druge stvari.

Po mnenju Maddena je to potrato priznal Kitchin, voditelj demokratske večine v poslanski zborniei, ki je rekel v nekem govoru, da bo svota 266 miljonov v militaristične svrhe pokrita deloma z novimi davčnimi nakladami, ki bodo vrgle kakih 197 miljonov, potem bo dodanega 69 miljonov iz preostanka v zveznem zakladu in ostalih 125 miljonov se bo dobilo z izdanjem zveznih bondov.

Madden silno napada demokrate zaradi denarne potrate. On pravi, da so zapravili 177 miljonov za nepotrebne reči. V tej svoti je vštetih letnih 44 miljonov, ki jih spravlja 30.000 demokratov kot plače; vsi ti so bili nastavljeni kot zvesti strankini pristaši v zadnjih treh letih na raznih krajih izven civilnih služb. Dalje so demokratje potrošili 50 miljonov za regulacijo rek; Madden zopet pravi, da je to potrata, ker demokratje hočejo preprečiti povodnji pri izlivu rek, namesto da bi odredili reguliranje pri izvirkih. Reke in pristanišča so nadalje požrla drugih 25 miljonov za razne projekte brez praktične podlage. Demokratje so tudi odobrili 85 miljonov za zvezno kooperacijo pri zidanju novih cest. Madden pravi, da bi s tem projektom lahko počakali, dokler ni rešeno vprašanje narodne obrambe.

Madden tudi dolži demokrate, da so vsled razmesarjenja carine naredili 110 miljonov izgube na zveznih dohodkih, čeprav je bil uvoz do 400 miljonov večji, kakor pa pod zadnjo republikansko vlado. Izgubo teh dohodkov hočejo pa nadomestiti z novimi davki, s katerimi bodo najbolj prizadeti mezdni delavci, farmarji in mali trgovci.

Ta izjava kongresnika Maddena potrjuje, to, kar mi vedno in vedno dokazujemo, da namreč obe stari stranki vladata v korist velikega businessa in brez ozira na blagostanje ljudstva v splošnem. Kajti, če Madden razkriva demokrate, razkriva obenem tudi samega sebe. Pogledati je treba le v kongresovne spise, pa lahko vsak vidi, da je večina republikancev v obeh zbornicah glasovala z demokrati vred za demokratske predloge o denarnih dovolitvah za vse omenjene potrate.

Kolikor so torej krivi demokratje, niso nič manj krivi republikanci.

Iz tega jasno sledi, da ves "preparedness" v času sedanje kapitalistične vlade — pa naj ima republikansko ali demokratsko barvo — ni nič drugega kakor veliko korito za veliki business, polni žepi za zveste pristaše in vedno večji in večji davki za ameriško delavstvo.

In delavci se ne bi smeli boriti proti taki vladi?

Delavsko stališče mora biti: Niti enega centa za preparedness, dokler vladajo kapitalisti!

Morski volkovi in podmorske ladje.

"The New York Herald" piše na začudenje mnogih ljudi, da je nemška submarinka "Deutschland" kriva, da morski volkovi napadajo in žro ljudi, ki se kopljejo blizo obali Atlantiškega morja. Podmorska ladja, ki je sama podobna morskemu volku po svoji obliki — tako pravi "Herald"—je najbrže zbavila morske pošasti iz daljave Atlantika, da so ji sledili do ameriškega obrežja. Končno sugerira "Herald", da bi bilo pametno pridržati submarinko v Ameriki toliko časa, dokler Nemčija ne plača odškodnine za izgubljena življenja, ki so izginila v žrelu morskih volkov.

Upamo, da ni nihče tako padel na glavo, da bi se resno bavil s to norčavo novico. Ako priplove v zraku cepelin v Ameriko, kakor se sliši, in če potem pobije toča polje kje v New Jerseyu, bo menda cepelin kriv, češ da je privedel točo.

Ali ker se že norčujemo, dajmo tudi mi nekaj sugestirati: Odločno smo proti temu, da bi submarinka ostala tukaj, dokler ni plačana škoda, ki so jo naredili tiranski morski volkovi! Kajti, če je "Deutschland" pripeljala volkove, potem naj gre brž nazaj v Nemčijo — in volkovi bodo tudi šli za njo, odkoder so prišli! Ali ni tako?

Na stvari je pa tudi nekaj resnobe. Na Wall Streetu in drugod v Ameriki imamo precejšnje število volkov, ki žro brez pardona in mnogo, mnogo ljudi so že požrli. Ne moremo pa reči, da nam je tudi te volkove pripeljala nemška podmorska ladja, čeprav se takih volkov ne manjka tudi v Nemčiji.

Ubogo ameriško ljudstvo! Volkovi te napadajo iz morja in volkovi te žro na suhem, nikjer nisi varno. Če pa vprašaš pa vzroku, odgovarjajo mali in veliki kričači, da so tega krive — solnčne pege . . .

"Bodite dobri z delavci!"

Jeklarski trust je vpeljal nekaj novega. Trust, ki je znan kot največji izkoriščevalec delavskih mas, ki je gonil delavce po dvanajst ur na dan in po sedem dni v tednu v svojih tovarniških peklih in jih naposled, ko so bili docela izčrpani in izsesani, zmetal na človeško gnojišče ter jih nadomestil z novimi priseljenci iz Evrope, ta trust je zdaj izdal sledeče povelje podložnim delodajalcem: "Bodite dobri z delavci! Postopajte z njimi pravično!"

Kaj to pomeni? Ali morda pomeni, da se je končno omehčalo srce jeklarskim trustjanom?

Kaj še, prijatelji, kaj še! — Delavcev primanjkuje, delavcev! — Odkar traja vojna, je padlo število imigrantov na ničlo; svežega blaga ni; ponižnih, nevešćih in žilavih ljudi, ki bi lahko vsk čas nadomestili izčrpane in nezadovoljne delavce, ni! Zato je treba popustiti napram tem delavcem, ki so tukaj in ki več niso tako zeleni in neumni, da bi se pustili izkoriščati in pestiti na vse večne čase. To je tisti zajec, ki tiči v grmu najnovejše trustjanske modrosti.

Nehote se moramo spomniti tirana Legreta v povesti "Stric Tomova koča", ki je s težkim bičem pretepal do krvi, svoje sužnje na bombaževih plantažah. Ako bi bil Legre potem naredil pridigo svojim hlapcem, da morajo biti dobri s sužnji, kadar jih naklestijo z bičem, bi se bil povspel na isto moralno stopinjo, na kateri je danes jeklarski trust.

Ampak tiran Legre je živel pred petdesetimi leti in je bil brškone potomec francoskih kaznjencev. Gospodje trustjani z mistrom Garyjem na čelu so pa občespoštovani državljani, koji predniki so najbrž prišli v Ameriko na Mayflowerju!

ODGOVORNOST! Uredništvo in upravništvo nista odgovorna za vsebino oglasov v listu. Vsakdo naj pazi sam, kadar naroča in kupuje dvomljivo blago. Mi bomo seveda skrbeli, da ne bo nihče oškodovan potom naših oglasov, ali včasih pride skrb prepozno. Zatoreji Drobtina previdnosti je funt zdravja!

Photos by American Press Association.

Kopališče v bližini New Yorka, kjer zadnje čase razsajajo morski volkovi, ki so se priklatili od nekod iz Atlantika. Pred nekaj dnevi je morski volk požrl štiri osebe, ki so se kopale, in eno drugo osebo je težko poškodoval. Slika pokazuje takega volka.

DOPISI.

Durbin, W. Va.

Voziti se z vlakom med Elkins, W. Va. in Durbin W. Va., je v resnici zabavno. Tje smo prišli samo pol ure pozneje, kot piše oficijelni vozni red, to pa iz vzroka, ker je imel vlak za vleči en voz več, kot po navadi, pa menda, tudi zato, ker ga je žejalo. V Durbinu se je od večnega voza iznebil, napil se vode, nakar je krenil nazaj in vsa znamenja so kazala, da bo doma o pravem času. Pa je bila že smola. Ali se je preveč vode navlekel, da ni bil pri pravi pameti, ali se mu je preveč mudilo, da ni zapazil, da je ogibališče odprto in tresk! se je zaletel v tovorni vlak, stoječ na stranskem tiru. Dva voza tega tovornega vlaka, sta bila popolnoma razbita, več drugih pa precej poškodovanih. Stroj osobnega vlaka se je prekucnil v jarek, kot star pijanec, vozovi pa so ostali na tiru. Sunek pa je bil vseeno tako sile, da so se na vseh oknih osobnega vlaka šipe zdrobile in več potnikov porezale na obrazih. Izmed vseh pa je bil le eden potnikov tako poškodovan, da je moral iskati zdravniške pomoči. Strojevodja in kurjač sta še pravočasno odnesla pete, s tem, da sta skočila iz stroja preden se je isti prekucnil. Bila je torej tudi tu, sreča v nesreči. Na ponesrečenem vlaku bilo je tudi nekaj Slovencev, vendar se nobenemu ni nič žalega zgodilo.

Tukaj se dela vsepovsod s polno paro in delavcev povsod primanjkuje.

Med ameriškimi Slovenci se je začelo neko gibanje, za nabiranje milodarov, v pomoč, od vojne prizadetim rojakom v stari domovini. oP mojem mnenju bilo bi dobro, da bi res začeli s kako akcijo v ta namen. Kakšen kvoder, ali dolar, bi že eden ali drugi lahko pogrešil. Ali moje mnenje je, četudi Slovenci tu v Ameriki naberemo miljone, ter jih pošljemo tem bednim rojakom v stari domovini, stim s tem, ne bo dosti pomagano, če se ne začne na pravem kraju. Ti ljudje ne potrebujejo toliko denarja, kot pa življenskih potrebščin. Kaj ljudem pomaga denar, če si zanj ne morejo dosti, ali pa skoro nič kupiti! Tu naj bi se nakupile življenske potrebščine, ter se poslale tje, mesto denarja, seveda šele po vojski. Morda bi bilo dobro tudi kaka podjetja vstanoviti med njimi, da se bedni narod opomore.

M. Krainz.

Biwabik, Minn.

Dostikrat sem nameraval kaj pisati iz naše male naselbine, ali ker delavcu ne preostaja časa, sem odlašal z dopisom. Sedaj pa, kakor vidite iz dopisov vsake vrste listov, čaša imamo vse polne žepe. Kakor že poročano, dne 6. junija smo odložili orodje in se podali z drugimi vred, na stavko. Ljudje, kateri so nas izvabili na stavko, so imeli dobro misel, ali vstrajnosti in poguma pri njih ni, in sploh še kar je najgršega od njih, okoli grintarijo. Tukaj pri nas je vse drugače, pa vendar ne smem reči, da nimamo nobenega skeba, imamo par makaronerjev in nekaj kranjskih Janezov, kateri seveda po večini so člani K. S. K. J. in en par tudi S. N. P. J. za katere imamo že metlo pripravljeno. Imamo tudi nekake "socialiste", prvv vrste, ki so izdelali maturo nekje v Reading, Pa. Eden teh živi tu že približno tri leta in neče nič slišati o črnih frakarjih, še celo svojih otrok ne da krstiti, a danes, ko smo že 6 tednov na borbi za boljši obstanek in se borimo vsi za enega in eden za vse, je ta naduti "lažisocialist," se ve, da tudi član I. W. W. hodil tudi k štrajkarskim sejam kot vohun, ali izdajica, toliko časa da smo mu prišli na sled. Ko je pa spoznal, da smo mu za petami, pa hajd na skebarijo, s par skebi, katere je on preslepil, da ni šel popolnoma sam. Kje se je ta človek naobrazil, kje je zajemal te pojme?

Za te vrste socialiste, je nekje en gnojnik, da ven letijo; zakaj pri vsaki stavki se kateri pojavi in tako se je tudi ta tukaj, zakar mu že danes pribijemo pečat smradu in skebarije na njegovo čelo, do smrti. Bratje in sestre, vseh narodnih podpornih organizacij, zapomnite si take naprednjake, vedite, da so gnili v njih srcih, ogibajte se jih grintovcev. Imamo tudi druge vrste brate S. N. P. J.. kateri nastavljajo puške svojim bratom na prsa, ker se nočejo podati v staro sužnost. — To se je prigodilo 4. julija na Mc Kinley. "Brat" po S. N. P. J. in celo blagajnik društva štev. 175, obenem mestni oče, je z orožjem pretil mirnemu štrajkarju Franku Južna in ko je ta izjavil, da se njemu ne bo pokoril, je poslal po patruljo, ktera ga je peljala v zapor, to pa samo zato, ker je bil br. Južno štrajkar, dasi se je zadržal popolnoma mirno.

Frank Južna je samo eno noč prespal v temnici in bil spuščen na svobodo, kot miren štrajkar.

Bratje in sestre širom Amerike, sodite tako početje vi in mi vsi skupaj! —

Ali je vreden J. A., da ostane še nadalje naš brat? Moje mnenje je, da se vzame metlo in napravi svojo dolžnost, potem se ga pa ogiblje v vsih slučajih.

Še ene vrste delavskega izkoriščevalca vam obelodanim, živi nekje v Duluthu pod imenom J. K--r in ima nekak stik z N. V. Pisal je tu nekemu rojaku I. D., da naj ljudi razgovarja da opustijo to I. W. W. unijo in da naj si drugo vstvarijo, da kompanije ne marajo te unije. Jaz bi pa K. — —ra vprašal, katera je tista delavska unija, da bi kapitalistom ugajala! Svetoval bi mu, — da drži prste proč od te unije in naj pusti nas popolnoma v miru, zakaj on živi danes od delavskih žuljev. Ako nam nemoreš pomagat, saj te tudi ne vprašamo. — Mogoče so Judeževi groši vmes, da nam škoduješ! Ne pihaj, kjer te ne peče.

Opazovalec.

La Salle, Ill.

V lokalnih listih se je čitalo, da je nujno potrebno, da se pokliče milico, da bode varovala življenje in posestva meščanov v La Salle in Oglesby, toda po mojem mnenju je absolutno nepotrebna milica. Sedaj Vas hočem natančne je seznaniti z osebami, oz. z gospodi, kateri so bili tako prijazni, da so poklicali milico:

H. M. Orr, župan iz La Salle,
Archie Morrison, župan iz Oglesby,
N. W. Duncan, predsednik State Banke,
George S. Wilson, predsednik National Banke,
F. B. Gerard,
George Wilson jr.
R. M. Neustadt,
W. S. Mason,
F. G. Trenary,
J. B. McCaffery,
J. Henry Cox,
F. W. Matthiesen jr.
I. K. Neely,
F. X. Kilduff.

Rojaki! Ali bodete pokazali, da zgoraj omenjeni prijatelji delavcev živijo od Vaših žuljev???

Poročevalec.

Hudson, Wyo.

Sporočam s tem vsemu članstvu SNPJ., da nas je zapustil rojak John P. Korpnik. Dne 2. jul. podal se je Fort Washakie, Wyo., da si malo okrepča oslabelo zdravje. Nesreča je hotela, da ga je zadela kap ravno, ko se je kopal. Dasi je bila pomoč takoj pri rokah, ni bilo zanj nobene pomoči več.

Pokojni bil je član dr. Narodni Dom, št. 183. SNPJ. v Hudson, Wyo. Zapušča žalujočega sina John Korpnik-a in tri omožene hčeri, namreč, Mrs. Mary Kobler, Mrs. Josephine Heber Ward in Mrs. J. H. Davis.

Pogreb se je vršil dne 9. julija na Kemmerer, Wyo. Posebna zahvala gre dr. "Bratje Miru," št. 253, SNPJ. v Diamondville, Wyo., ki so se vdeležili pogrebu pokojnega sobrata, in še posebej br. Anton Arkotu, predsedniku imenovanega društva, za trud, ki ga je imel.

Bodi pokojnemu brata [illegible] tuja zemljica.

Frank Kolich,
preds. dr. št. 25[illegible]

Franklin, Kan.

Malokedaj se kaj čita od [illegible] a še takrat, kadar se, so te [illegible] navadi le napadi. Nedavno [illegible] se je na mene, kot tajnika [illegible] štev. 92 S. N. P. J., skopala [illegible] dopisnikarica, bogovi naj ji [illegible] odpustijo. Ne spominjam se, da ji bil kdaj kaj žalega storil, [illegible] kot se zdi, dotična oseba hoče [illegible] imeti nekoga, da stresa svojo [illegible] nad njim.

Nikdar nisem imel namena, [illegible] prepirati po časopisih, ali ker [illegible] tove osebe ne morejo mir[illegible] sem prisiljen se oglasiti. Sprva [illegible] nisem zmenil za temne oblake, [illegible] so se podili po nebu, ali ker [illegible] miru in ker se vpije o sovra[illegible] in o nekakšnem absolutizmu, [illegible] primoran izjaviti, da ako bi[illegible] na natačno označiti dom [illegible] pih čednosti, naj pove kar [illegible] hišno številko, pa bo naslov [illegible] vilen.

Dobe se tudi ubogi na duhu, [illegible] rih Prosveta ne bi mogla [illegible] liti, pa če bi izhajala 10krat [illegible] dan. Logično je, da se vsak, ki [illegible] napaden brani in logično je, [illegible] iz tega izhaja prepir in sovra[illegible] tvo. Tekanje od hiše do hiše [illegible] obrekovanje ni še nikdar dob[illegible] ga sadu obrodilo. — Pristavim [illegible] da je to moj prvi in zadnji [illegible] govor in da se ne bom spu[illegible] v nikakšno polemiko več.

Delavske razmere tukaj so [illegible] slabe. Najprvo smo bili na st[illegible] ki deset tednov. Ta se je konč[illegible] z našo zmago. Zdaj nam obet[illegible] pa zopet novo stavko. Koni [illegible] ja t. l. poteče namreč stara pe[illegible] dba in za nadaljno se zastop[illegible] ki delavstva in premogarski [illegible] ni ne morejo zediniti.

V rovu štev. 45, Ringo, K[illegible] je ubilo te dni rojaka Fra[illegible] Lipovec. Pokojni je bil član [illegible] "Biser," štev. 228 S. N. P. J. [illegible] dr. sv. Barbare, štev. 44. sp[illegible] Forest City, Pa., ki sta ga s[illegible] mila k zadnjemu počitku na [illegible] kopališče v Frontenac. Star je [illegible] okoli 33 let in oženjen. —

Opominjam tem potom, vse [illegible] ki še niso pri nobeni podp. [illegible] ganizaciji, naj se pridružijo [illegible] tako lepo napredujoči S. N. P. J. [illegible] ker človek ne ve, ne ure, ne d[illegible] va, kdaj ga zaloti nesreča.

Naše dr. "Rožna Dolina," [illegible] 92, S. N. P. J. prav dobro [illegible] preduje. Za to se imamo zahv[illegible] vnetim članom, ki neumorno [illegible] tirajo za pridobitev novih.

Vsem članom S. N. P. J. [illegible] sploh vsem čitanja zmožnim [illegible] kom, priporočam, da se nar[illegible] na naš dnevnik Prosveta, ker [illegible] je lastnina nas vseh in ne [illegible] privatne osebe. Naročite se [illegible] pri tajniku, ali pa pri kaken [illegible] gem članu.

Anton Seljak, taj[illegible]

La Salle, Ill.

Ker je prišlo do male pre[illegible] med tukajšnimi štrajkarji in [illegible] licijo, so naši, za kapitaliste [illegible] dušeni meščani, takoj zahte[illegible] od governerja, da pošlje dr[illegible] milico, katera naj bi po njih [illegible] lih, delala red tukaj. Prišel [illegible] tudi governer, z generalom [illegible] čarjev, da proučita tukajšnje [illegible] mere. Zastopniki od vseh, [illegible] kovno organiziranih delaver[illegible] mest La Salle, Peru in Oglesby, [illegible] na seji enoglasno sklenili, da [illegible] pošlje precej deputacijo k gov[illegible] nerju, ter naj zahteva, da naj [illegible] šlje milico odkoder je prišla, k[illegible] ti tukaj ni bilo še nobenega v[illegible] ka za poklic vojaštva. Obenem [illegible] tudi pošlje imena meščanov, [illegible] teri za zahtevali milico, na vse [illegible] seke strokovno organiziranih [illegible] laveev, da jih bodo spoznali, [illegible] šni prijatelji delavstva da so. [illegible] kaj vam podajam njih imena. [illegible] M. Orr mayor of La Salle. A[illegible] Morrison mayor of Oglesby, [illegible] W. Duncan, George Wilson [illegible] B. F. Gerard, R. M. Neustadt, [illegible] S. Hazen, F. G. Trenary, J. B. [illegible] Cafferey, J. Henry Cox, F. [illegible] Matthiessen jr., George A. Wi[illegible] J. K. Neeley, F. X. Kilduff.

Delavci, štrajkarji! Iz teh [illegible] organizirano delavstvo stoji [illegible] en mož na vaši strani, ter vas [illegible] če: "Vztrajajte pri svojih [illegible] vah in zmaga je vam zagot[illegible] na!"

— Samostojno podporno [illegible] štvo "Edinost" priredi dne [illegible] julija, na znanem že prostoru [illegible] dej za St. Mary bolnišnico, [illegible] piknik. Vstopnina za same [illegible] 50c, za družine pa 75c.

J. B. poročevalec.

Evropska vojna, mehiške in inozemske vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Rusko poročilo.

Petrograd, 20. jul. — Na Rigafronti se nadaljujejo artilerijski boji. V zadnji noči je naša infanterija in jezerska flota Miadzialterija in jezerska flota Miadzialškega jezera pod lajtnantom Olševskim nenadoma napadla nemško pozicijo pri imenovanem jezeru. Napad je povzročil med Nemci veliko paniko. Sovražni letalci so zelo aktivni od Rige do Pinskega močvirja. Ob Stokhodu se vrše artilerijski boji. Severno od Odzerskega močvirja je nameraval sovražnik z ofenzivo, ali naša artilerija je to preprečila. Veliko deževje v Galiciji je povzročilo, da se je Dnjester dvignil dva metra čez bregove in uničil avstrijske mostove. Na našem levem krilu v okolici dveh rek, Črne in Bele Čeremoše, južnozapadno od Kutija, napreduje naša infanterija v karpatske prelaze.

(Kavkažko bojišče) — Naše desno krilo je zelo napredovalo v okolici Djivizlika, južno od Trebizonda in zapadno od Baiburta. Te dni so naše čete vjele 1200 turških vojakov 85 častnikov ter vplenile eden težki top in pet strojnih pušk.

Avstrijsko poročilo.

Dunaj, 20. jul. — Južnozapadno od Molave smo odbili ruski napad. Južnozapadno od Delatina so naše čete pognale Ruse nazaj na iztočni breg reke Prut. Tam smo vjeli 300 Rusov in vplenili dve strojni puški. Napad na našo glavno pozicijo med Zabijo in Tatarovom smo tudi odbili.

(Italijansko bojišče) — Močne italijanske čete so po topniški preparaciji napadle naše pozicije južnoiztočno od borkolskega prelaza, toda mi smo napad razbili s strojnimi puškami in s plazovi skal, ki smo jih valili iz višine na sovražnika. V okolišu Fella in Raiblerja se vrši artilerijsko bojevanje. Sovražnik obstreljuje Tarvis.

Italijansko poročilo.

Rim, 20. jul. — V noči 17. t. m. je bil hud artilerijski ogenj v dolini Ledro. Močni sovražni oddelki so napadli naše črte na gori Pasubio, toda bili so odbiti s težkimi izgubami. Včeraj je avstrijska artilerija bombardirala naše pozicije v dolini Lagarina in naši topovi so krepko odgovarjali.

Turško poročilo.

Carigrad, 20. jul. — V okolici Iraka na Eufratu so naši prostovoljci napadli sovražno topovišče in zajeli sedem ladjic, napolnjenih z živežem. Rešad paša poroča, da je razgnal več angleških oddelkov v okolici Barse in izstrelil angleški aeroplan. Naše operacije proti Rusom na perzijski fronti se razvijajo nam v prid.

(V Tripolitaniji). — Buri-Bej paša, ki vodi prostovoljce proti Italijanom v Tripolitaniji, poroča, da je okupiral Misratah in zajel 6000 italijanskih vojakov in 200 častnikov, razentega je vplenil Italijanom 24 topov.

Boji v zraku.

Berlin, 20. jul. — Nemški mornariški letalci so bombardirali luko Reval v finskem zalivu. Bombe so zadele več križark in drugih bojnih ladij. Ena submarinka je bila zadeta štirikrat. Na pomolih je nastal požar. Letalci so se vrnili nepoškodovani na naše bojne ladje, ki so čakale zunaj zaliva.

Dunaj, 20. jul. — Škvadron naših mornariških aeroplanov je vrgel v noči 16. in 17. julija 90 težkih in lahkih bomb na železnico in vojaške naprave v Trevisu, Italija. Vspeh je bil velih. Enega letalca pogrešamo.

Anglija hoče še več vojnega kredita.

London, 20. jul. — Premier Asquith je včeraj obvestil nižjo zbornico v parlamentu, da pride prihodnji teden na glasovanje nadaljni vojni kredit. Svota bo najbrž znašala eno miljardo in 500 miljonov, kar pomeni, da stane vojna Anglijo do danes 13 miljard in 410 miljonov dolarjev.

Glasovi za mir v Nemčiji.

Berlin, 20. jul. — Nemški narodni odbor za častni mir, pripravlja daljši poziv na nemški narod za delovanje v prid miru pod zmernimi pogoji. Ta poziv je baje podpisalo več nemških veljakov, med njimi tudi prince von Wedel, cesarjev generalni adjutant. Poziv slika srednjo pot med skrajnimi pacifisti in aneksijonisti in žigosa sporno pričkanje, ki je nastalo zadnje čase med omenjenimi strankami, kot škodljivo in brez pomena.

Rusija ustavila izseljevanje v Zedinjene države.

Petrograd, 20. jul. — Ruska vlada je izdala določbo, s katero prepoveduje nadaljno izseljevanje iz Rusije v Ameriko čez Arhangel.

Avstrijski cesar nevarno bolan.

London, 20. jul. — Brzojavka iz Geneve se glasi, da je avstrijski cesar zopet nevarno bolan in da je bila poklicana vsa njegova rodbina v Schoenbrun, kjer leži.

Mehiške vesti.

— Mexico City, 20. jul. — Vojni urad je razglasil, da je Villa zasleden. Na potu v mesto Chihuahua so vjeli Villinega sela, ki je šel po nekega japonskega zdravnika, in ta je povedal, kje se nahaja Villa. Gen. Trevino je takoj poslal štiri divizije kavalerije z namenom, da vjame Villo.

— El Paso, 20. jul. — Villa se bliža s svojo armado mestu Chihuahua. Prednja straža njegove armade je včeraj pretrgala brzojavno zvezo zapadno in severno od mesta in napad na mesto je pričakovati vsako uro. Ves zadnji teden so prihajali v omenjeno mesto ranjenci Carranzinih čet. Vsaka četa, katero jeposlal Trevino proti Villi, je bila tepena in razpršena.

— El Paso; 20. jul. — Včeraj so villisti napadli Carranzin vlak v Palomasu. V boju je obležalo šest mrtvih Carranzinih in sedem Villinih mož.

— Chihuahua City, 20. jul. — Gen. Trevino razglaša, da je vladno vojaštvo pod generalom Ramosom zapodilo Villine četaše v puste kraje, kjer ni brzojavnih postaj; iz tega razloga so poročila o operacijah proti Villi tako redka. Trevino je danes odredil eksekucijo Santiago Ramiereza, bivšega Villinega guvernerja v državi Coahuila. Vojno sodišče ga je obsodilo na smrt radi številnih umorov.

Ameriške vesti.

(Nadaljevanje iz prve strani)

Washington, 20. julija. — V Pullmanovem obratu v Chicagu grade sanitetni vlak, ki bo sestal iz desetih voz. Pet voz bo imelo vrata na straneh in opremljeni bodo z bolniškimi posteljami. Dva voza bodeta regulirana spalna voza in opremljena z ambulančno opravo. En voz bo za operacije. V kuhinjskem vozu bodo lahko kuhali za dve sto ljudi.

Hempstead, L. I., 20. julija. — Rešilci s postaje Point Lookout so rešili z velikim trudom tri mornarje z jadrnice "Anna Maria", ki se vsled silnega valovja prekucnila. Mornarji so bili že upehani popolnoma, ko so dospeli rešilci na lice mesta in jih oteli iz valov.

Monroe, Wis., 20. julija. — Mlekarji, katerih svet meji mesto, so uložili protest proti škropljenju cest z oljem. Mlekarji trdijo, da ceste le toliko časa ne praše, dokler se ne izsuši olje. Če je pa olje izsušeno, prah škoduje očem govedov.

Superior, Wis., 20. julija. — A Tomlison, predsednik Superior Shipyard, izjavlja, da prično v jeseni graditi dva velika oceanska parnika, ki lahko plujeta skozi prekop. Parnika bodeta stala $800,000.

Eau Clairie, Wis., 20. julija. — Židje v Wisconsinu se organizirajo, da bodo podpirali židovsko naseljevanje v Palestini. Sodnik P. P. Bregstone iz Chicaga je obdržaval v Wisconsinu več shodov in priporočal židom, naj podpirajo naseljevanje židov v Palestini.

Douglas, Ariz., 20. julija. — Agentje zveznega inženirskega zbora iščejo 1,000 mehikanskih delavcev za gradnjo ceste iz Columbusa, N.-M. do Colonije Dublan. Cesta bo tako trdno zgrajena, da nanj lahko polože tudi železniške tračnice.

New York, 20. julija. — 6,000 agentov zavarovalne družbe Prudential Life Insurance se je organiziralo tajno. Zdaj predlože družbi svoje zahteve in če jih družba odkloni, bo seveda štrajk.

Na drugi strani se pa tudi zavarovalna družba pripravlja, da nastopi proti zahtevam agentov.

Washington, 20. julija. — Kongresnik James Mann je predložil kongresu rezolucijo, v kateri zahteva, da kongres uvede preiskavo, zakaj se je papir izredno podražil.

Philadelphia, Pa., 20. julija. — V Philadelphiji zdaj zgrade v ladjedelnicah 76 ladij in parnikov, ki bodo odrinili 420,253 ton vode. Tisoče delavcev je zaposljenih v ladjedelnicah, ki so preobložene z naročili.

Iz slovenskih naselbin.

Chicago, Ill., 20. jul. — Oglasil se je v našem uredništvu rojak Charles T. Taufar iz Kansasa, ki je od znanega Terbovčevega Toneta kupil njegovo Miss "Bakso," ter jo bo odsedaj naprej on spremljal po slovenskih naselbinah širom Amerike.

Wasson, Ill. 19. jul. — Dne 17. julija se je vstrelil tu rojak Luka Golob. Pokojni bil je beneški Slovenec, okoli 36 let star. Pognal si je kroglo iz samokresa skozi glavo, da je bil takoj mrtev. V domovini zapušča stariše in nekaj bratov. Vzrok samomora ni znan.

Obrambna platforma.

Platforma, ki jo je sprejela republikanska stranka na konvenciji v Chicagu, je značilen starokopiten program kapitalistov, v katerem ni povedanega nič novega in se peča le z obrambo kapitalističnih interesov.

V programu čitamo o varstvu ameriške industrije, kar pomeni visoko colnino za obrambo tovarnarjev, seveda obrambo vseh ameriških državljanov "doma in v tujini, na suhem in na morju" — obrambo ameriških državljanov v Mehiki in na Filipinskem otočju. K temu seveda spada tudi močna in sposobna vojska na suhem in velika mornarica za "obrambo domovine."

S tem še ni končana republikanska obramba.

Republikanska stranka zahteva obrambo za veliki "biznis" in želi, da se vsakega kaznuje, ki ga žali. V obrambo "biznisa" zahteva, da se z državnim denarjem podpira trgovsko mornarico. Država naj le plačuje podporo, ladje naj pa ostanejo last privatnih kapitalističnih družb ali posameznih kapitalistov. Zahteva tudi ekskluzivno zvezno kontrolo nad železnicami, da bodo železniške družbe varne pred zakoni posameznih držav.

Platforma obeta varstvo tudi farmarjem v podobi sistema za posojilo farmarjem, kaj to pomeni, seveda nihče ne razume.

Nekateri odstavki in zahteve v platformi so tamkaj, da je bil popisan papir.

V to vrsto zahtev n. pr. spada zahteva o reformi civilne službe in o ohranitvi naravnih zakladov.

Zgodovina republikanske stranke pove, da se niso dosti ozirali na to v preteklosti, kaj so sprejeli na konvencijah v platformo in obljubili.

Zahteva, da se ustanovi svetovno sodišče za mednarodne spore, je prišla na željo Tafta v program, in ne pomeni nič.

Republikanska platforma se v splošnem ne loči mnogo od platforme progresovcev, ki so zdaj brez predsedniškega kandidata.

Socialne reforme zastonj iščemo v platformi, če odštejemo zakon za varstvo otrok in odškodninski zakon za ponesrečene delavce in njih svojce.

Nikjer ne najdemo nič o zavarovanju proti boleznim, brez poselnosti in starosti. Za take stvari se republikanska stranka ne briga.

Republikanska stranka sploh ne more sprejeti drugačnega programa, kot ga je sprejela, če hoče ostati zvesta tradicijam stranke kot konzervativna stranka ameriškega velekapitalizma. Le tam kjer kapitalizem ni razvit ali če kapitalizem leze iz konzervatizma v nazadnjaštvo, tam prehajajo kapitalisti v demokratično stranko.

Če bodo republikanci letos zmagali s to platformo, ni naša stvar, ampak čudimo se le, da delavci, ki znajo čitati in so pročitali republikansko platformo, še glasujejo za republikance. Zdi se nam, da so taki delavci podobni otrokom, ki so se opekli, pa le še silijo v ogenj, da se opečejo znova.

V jeseni bo kapitalizem v volilni kampanju, organiziran v obeh strankah — v republikanski in demokratični, kričal po "možu z železno pestjo" in po "varstvu doma." In če hočejo delavci varovati res svoje interese, potem bodo glasovali za kandidate delavske stranke.

Razno.

Vojna in spolne bolezni.

Ena najhujših posledic velike vojne je strahovito širjenje spolnih bolezni. Merodajni krogi pričnejo spoznavati, da ogroža spolna kuga ne le zdravje sedaj živečega prebivalstva, temveč tudi zdravje in razvoj bodočih generacij. Boj proti spolnim boleznim je torej eminentno socialno-politično vprašanje, kateremu bo treba posvečati največjo pozornost, ne le z državnega, temveč tudi z narodnega stališča. Tako pišejo starokrajski listi. Z moraličnimi nauki in pridigami se seveda ne doseže ničesar, temveč pa s primernim podukom in s pametno odrejenimi ukrepi, ki naj kolikor mogoče omejijo nalezenje. V vseh večjih mestih se že danes vršijo sistematično organizirana predavanja o pogubnosti spolnih bolezni in o sredstvih, kako se jim izogniti in kako jih izlečiti. Zlasti razna strokovna društva ter bolniške blagajne, katerim nalaga širjenje spolnih bolezni najtežja materijalna bremena, so pričela sistematičen boj proti spolni kugi. V tem oziru bo treba obsežne in učinkovite organizacije vseh v poštev prihajajočih javnih faktorjev in sodelovanja vseh razumnih krogov, da ne zapravijo narodi še čistote one krvi, ki je ne prelijejo na bojiščih. Širjenje spolnih bolezni je posledica vsake vojne. V francoski - nemški vojni leta 1870. in 71. je štela n. pr. nemška armada med 800.000 mobilizirinanimi vojaki 34.000 spolno bolanih. Kako je moralo narasti to v sedanji vojni, ki je res vojna narodov, to si lahko predstavljamo. Dunajski profesor Finger pravi, da obstoja največja nevarnost v tem, da se povrne po končani vojni na tisoče inficiranih zakonskih mož k svojim ženam. Prof. Finger pa navaja tudi, kako se širi spolna kuga med civilnim prebivalstvom. Na Dunaju je mnogo dečkov nad 15. in 16. letom spolno bolnih in število spolno bolnih mladeničev do 18 let se je od izbruha sem potrojilo. Tajna prostitucija, ki se vrši med ženami in dekleti, ne vsled njih "propadlosti", temveč v znatni meri pod pritiskom socialne bede, zahteva na tisoče žrtev. Take razmere pa žal ne vladajo samo v največjih mestih, zdravniki in funkcijonarji bolniških blagajn vseh mest vedo pripovedovati najžalostnejše stvari.

— **Belgija** je pred vojno štela 7,7000,000 prebivalcev.

20 let trpel na želodcu.

NOBENO ZDRAVILO MU NI POMAGALO.

ŽELODEC MU JE ZDAJ KOT PREROJEN.

H. H. von Schlick, tovarnarju Bolgarskega Krvnega Čaja, kateri je s stotisoči bolnikov v stalni zvezi, in dobiva dannadan cele kupe, zahvalnih pisem od onih, katerim je Bolgarski Krvni Čaj povrnil zdravje, je pisal naš rojak Tomaž Koščak 1242 Manning Ave., Yungstown, O. sledeče:

"Dvajset let sem bolehal na želodcu, veliko denarja sem potrošil za razna zdravila, pa mi ni nobeno tako pomagalo kot vaš Bolgarski Krvni Čaj. Moj želodec je zdaj kot prerojen, moj organizem se ne bo zdaj tako hitro pokvaril, ker sem okusil pravo zdravilo."

Eno veliko škatljo Bolgarskega Krvnega Čaja, ki traja za pet mesecev, pošljemo za en dolar kamorkoli:

Marvel Products Co.
8 MARVEL BLDG.
PITTSBURGH, PA.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik: John Vogrič, box 214, LaSalle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, b. 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing ave. S. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Telephone Lawndale 4635.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODSEK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.
F. S. Tauchar, 674 Ahsay Ave., Rock Springs, Wyo.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, 811 95th Ave., New Duluth, Minn.
Anton Peterlin, 6307 St. Clair Ave., Cleveland, O.
Jože Radišek, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pleteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Albin Hočevar, 18 Beard ave., Detroit, Mich.

UREDNIK "PROSVETE"

Jože Zavertnik, 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair ave., Cleveland, Ohio.

Vse denarne zadeve in stvari, ki se tičejo glavnega urada, se majo pošiljati na gl. tajnika.

Pritožbe glede nerednega poslovanja na predsednika nadzornega odseka Jože Ambrožiču.

Zadeve prepirljive vsebine predsedniku porotnega odseka, A. Hrastu.

Vse druge stvari, ki imajo stik z "Prosveto", izvzemši spremembe naslovov uradnikov krajevnih društev pa "Prosveti", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

KAKO JE UMRL AVSTRISKI PRESTOLONASELNIK CESARJEVIČ RUDOLF?

to nam opisuje velezanimiva knjiga:

ŽIVLJENJE NA AVSTRISKEM DVORU

V Avstriji je prepovedana. Zakaj? Ker je najti v njej vse intimnosti, ki so se dogajale na avstriskem dvoru.

Knjiga je tiskana na najfinejšem papirju, obsega 144 strani ter tri slike na posebnem papirju, cesarice Elizabete, cesarjeviča Rudolfa in nesrečne baronice Vetsere, ljubimke slednjega.

Cena knjige s poštnino vred 75c.

Naročila je nasloviti na:

SLOVENSKA KNJIGARNA, BOX 1611, NEW YORK, N. Y.

PITTSBURGH PHONOGRAPH CO.
1331 PENN AVENUE, PITTSBURGH, PA.

Skoraj gotovo ste se že naveličali vaših starih plošč. Toraj potem naročite si od nas, nekaj najnovejših plošč v vašem jeziku. Denar nam pošljete šele potem, ko že plošče dobite. Pišite po naš prosti cenik (katalog).

Sledeče so le nekteri vzorci naših plošč.

E 6137 (Sijaj, Sijaj Solnčece. Kvartet slovenskih pevcev.
(Ponočni pozdrav. Storch. Ludovik Bajde, z spremljevanjem glasovirja, Ljubljana. — 75c.

E 6066 (Šopek narodnih, 1.
(Šopek narodnih, 2. — 75c.

E 6067 (Dva nesrečna Italijana,
(narodna.
(Oj ta soldaški boben, na-
(rodna. — 75c.

E 5064 (Mornar nezvesta, bodi
(. zdrava. (Vihar).
(Na tujih tleh.—(Nedved)
$1.25.

E 1534 (Pojd' sem hrdlička. Valšík.
(Vanda. Polka od Stolce. Hudba poštovních zízenců. Praha.—75c.

E 942 (Zahrádka. Pochod. Poštovní kapela.
(Pouliční popěvky. Díl IV. Poštovní kapela. — 75c.

Naročite se na dnevnik "PROSVETA"

Najboljši slovenski dnevnik v Zd. državah. List prinaša dnevno dobre, poučljive članke, novice iz starega kraja in Amerike, sploh celega sveta, zanimive romane in zabavno čtivo.

Naročnina stane za celo leto $3.00, pol leta $1.50 za Zd. države. Za naročnike izven Zd. držav, izvzemši Canade, stane za celo leto $4.50, za pol leta $2.25. Ravnotako stane za celo leto $4.50 in pol leta $2.25 v mestu Chicago in So. Chicago.

Imena, naslove in naročnino pošiljajte na sledeči naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 3019 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Vse poštne denarne nakazmice — Money Order, bančne draft čeke se naj naslovi na "Prosveta" S. N. P. J. Ne rabite osebnih imen!

Naši zastopniki so društveni tajniki.

Vsa nadaljša pojasnila daje drage volje upravništvo "Prosvete".

EMILE ZOLA:

DENAR.

Poslovenil M—k.

(Nadaljevanje)

Vohal je po papirjih in jih razvrstil s svojo spretno roko. Njegov debeli obraz je potemnel in kazal izraz očitne nezadovoljnosti.

"Hm, iz teh papirjev že ne bo zalogaja! K sreči ne stanejo dosti. Same zadolžnice. Hm! Ako so jih podpisali mladi ljudje in če kdaj pridejo v Pariz, jih mogoče vjamemo."

Naenkrat se mu zasvetijo oči.

"Ha, kaj pa je to?"

Busch je držal v rokah kos papirja, na katerem je bilo pisano v treh vrsticah: "Zavežem se, da plačam gospodični Leoniji Kron svoto desettisoč frankov na dan njene polnoletnosti. Grof Bovilir."

"Grof Bolivir?" čita ponovno Busch in se drži za glavo. "Da, grof je imel svoja posestva nekje v Vendome. Bil je ustreljen na lovu in je zapustil ženo in dva otroka v slabem položaju. Imel sem že nekaj njegovih dolžnih pisem, toda nisem dobil ničesar. Ničvreden pes!"

Busch se odurno zasmeje, kakor da bi čital celo povest o grofu v tistih treh vrsticah.

"Oh, ta stari požeruh! Najbrž je na lepem speljal revico. Dekle ni hotela privoliti, tedaj jo je potolažil s tem kosom papirja, ki nima nobene zakonite vrednosti. Čakaj no, to je bilo leta 1854, kakor je tukaj datirano, torej pred desetimi leti. Dekle je zdaj nedvomno že polnoletna. Ali kako je prišel ta papir v Charpirjeve roke? Aha, Charpir je bil žitni trgovec in je posojeval denar na tedenske obroke. Deklica je gotovo iskala posojilo in je zastavila ta listič, ali se je pa Crapier ponudil, da iztirja svoto v njenem imenu."

"To je dobra stvar", poseže vmes madama. "Lahko naju doleti sreča".

On se pa ni navduševal.

"V očeh zakona nima ta tirjatev nobene veljave. Če se lotim dedičev, mi lahko pokažejo vrata, kajti moral bi dokazati, da res dolgujejo denar. Edino upanje je, če najdemo dekle, ker potem jih lahko pripravim do sporazuma pod pritiskom, da obelodanimo ves škandal. Razumete? Poskusite najti Leonijo Kron; pišite Faju, da naj pomaga iskati v tistem kraju, in šele potem se bova smejala."

Nazidal je papirje v dva kupa z namenom, da jih natančno pregleda, čim bo sam, in potem je sedel napremišno, držeč roki na listinah.

Čez nekaj časa pretrga madama tišino.

"Zdaj se zopet ukvarjam z Jordanovimi obveznicami, ker zdi se mi, da sem zasledila najinega dolžnika. Nekaj časa je delal nekje in zdaj piše za časopise. Toda v uredništvih nas grdo gledajo; nočejo mi dati njegovega naslova. Razentega se mi dozdeva, da ne podpisuje svojih člankov s svojim pravim imenom."

Busch molče vzame Jordanove listine iz abecedne shrambe. Bilo je šest obveznic po petdeset frankov vsaka, datiranih pred petimi leti in plačljivih mesečno v skupnem znesku tristo frankov, ki jih je podpisal mladi Jordan nekemu krojaču v slabih časih. Ker obveznice še niso bile plačane, je dolžna svota silno narasla vsled legalnih izdatkov in zavitek, v katerem so bile shranjene obveznice, je bil natlačen z listinami legalnega procesa. Dolg je sedaj znašal sedemstrotrideset frankov in petnajst centimov.

"Ako ta fant kaj zasluži, bova ga prijela še te dni", mrmra Busch in položi listine nazaj. Tedaj se pa prime za čelo, kakor da se je domislil nečesa zelo važnega.

"Kaj bova pa počela s Sikardotovo afero? Ali naj opustiva?"

Madama Mechain dvigne roki kakor k molitvi in nekaj kot tuga je pretreslo njeno razvaljeno telo.

"Dobri Bog!" začivka z otroškim glasom. "Nekega dne bom še kožo izgubila zaradi te afere."

Sikardotova afera je bila zelo romantična povest, ki jo je madama rado pripovedovala. Njena nečakinja Oktavija Chaval je bila v svojem šestnajstem letu posiljena na stopnicah hiše v ulici de la Harpe, kjer je deklica stanovala z materjo v šestem nadstropju. Najbolj žalostno je pa bilo to, da ji je napadalec — oženjen mož, ki je komaj teden dni stanoval s svojo ženo v drugem nadstropju tiste hiše — v svoji strasti na stopnicah spahnil roko v rami. Mati deklice je seveda po pravici grozila, da bo spravila škandal v javnost kljub temu, da jo je hči prosila s solzami v očeh, da naj ne stori tega, češ, da je bila tudi njena krivda, pravzaprav je bilo vse skupaj le nesreča, in bilo bi ji žal gospoda, če bi moral v ječo. To je potolažilo mater in zadovoljila se je s svoto šeststo frankov, razdeljeno v dvanajst obveznic po petdeset frankov in plačljivih v enem letu v mesečnih obrokih. Naposled je uvidela mati, da je naredila zelo dobro kupčijo. Hči, ki se je komaj začela učiti šiviljstva, ni itak nič zaslužila, in sedaj je bila celo bolna v postelji, a ker je bila spahnjena rama zanemarjena, je ostala za vse življenje s pokvarjeno roko. Ali preden je minul prvi mesec, je posilnik izginil, ne da bi pustil svoj naslov. In potem je nesreča sledila nesreči: Oktavija je porodila dečka, njena mati je umrla in ona je bila brez doma in brez svojcev v največji bedi. Šla je v Naples k nekemu sorodniku in tam je v časih prodajala limone na trgu, a včasih je izginila po cele tedne z moškimi, nakar se je vrnila pijana in tepena. Pred enim letom je pa umrla za spolno boleznijo v svojem šestindvajsetem letu. Madama Mechain je bila prisiljena skrbeti za otroka, Viktorja.

To je bila njena povest in Busch je imel v svoji shrambi dvanajst neplačanih obveznic, ki so bile podpisane: Sikardot. Drugega nista vedela o njemu, kakor da mu je ime Sikardot.

Busch je poiskal Sikardotove listine v tenkem ovitku. Nobenih izdatkov ni bilo še, edino dvanajst obveznic v znesku šeststo frankov.

"Ako bi bil le Viktor kaj prida!" zaplače jezno madama, "ampak otrok je grozen! Podedoval je menda vse hudobnosti po očetu in materi — prava spaka, ki bo enkrat končal na vešalih, a tukaj so tile kosi papirja, ki ne bodo nikdar prinesli centa!"

Busch je pa bulil s svojimi bledimi očmi v obveznice. Kolikokrat jih je že študiral v nadi, da najde v črkah kak sled. Večkrat je zatrjeval sam sebi, da je že videl nekje slično, drobno pisavo.

"Ali ni čudno? Natančno sem prepričan, da sem že videl ravnotake črke, kakor je tukaj a in o, vi sempatje vleče na e v naglih potezah. V nekem pismu sem jih videl, ali kdo bi se zdaj spomnil, čigavo je bilo tisto pismo?"

Tedaj nekdo potrka na vrata in Busch namigne madami, da naj odpre.

Soba se je odpirala naravnost na stopnice, in kdor je hotel priti v Sigismondovo sobo, je moral prekoračiti s papirjem nagomiljeni prostor. Kuhinja je pa bila, majhna kot luknjica, na drugi strani stopnic.

Na pragu se pojavi Sakard s porogljivim smehljajem na obrazu. Najbrž mu je padla v oči bakrena tablica na zunanji strani sobnih vrat z napisom: Tirjatve dolgov.

"O, gospod Sakard! Prišli ste po prevod. Moj brat je v drugi sobi. Le vstopite, prosim!"

Toda madama Mechain je zagradila s svojim ogromnim telesom ozko pot in medtem je zasadila svoje oči v prišleca, kakor da ga hoče predreti. Preden je mogel Sakard dalje, je stopil nazaj na gornjo stopnico in madama je ravnotako šla iz sobe, da je njemu naredila pot v drugo sobo, v kateri je naposled izginil. Ta manever je pa trajal več trenotkov in ves ta čas ni obrnila madama očesa od njega.

"Oh, oh!" je šepetala vsa razburjena, ko je Sakard zaprl za seboj vrata sosedne sobe, "ali je to gospod Sakard? Nikdar ga še nisem videla tako blizo. Veste, kaj Vam povem: Viktor mu je docela podoben."

Busch je gledal žensko kakor zamaknjen. Ni mogel razumeti njenih besed. A končno, kakor bi trenil, je raztegnil obraz in požrl zadušeno kletvico.

"Božja strela — saj bo res! O — saj sem vedel, da sem videl nekje slično pisavo!"

Naglo plane pokonci in med papirji poišče pismo, katerega mu je bil pisal Sakard pred enim letom, proseč ga, da naj podaljša tirjatveni obrok v zadevi neke bankrotirane žene. Brž vzame obveznice in primerja pisavo z pismom. Res ni bilo nobenega dvoma. Obe pisavi sta se popolnoma vjemali, razen par potez tupatam, ki se izpreminjajo z leti pri pisanju.

"On je, on je!" šepeta Busch in blede oči se mu zasvetijo kakor mačku. "Ampak — zakaj Sikardot? Zakaj ne Sakard?"

Buschev spomin je hitro oživel. Veliko je že slišal o Sakardovi prošlosti iz ust nekega agenta z imenom Larsono, ki je danes miljonar: Ko je Sakard prišel v Pariz drugi dan po prevratu vlade z namenom, da izkoristi naraščajočo politično moč svojega brata Rogona, se je nekaj časa boril z bedo v temnih ulicah starega latinskega dela mesta. Nato je pa hitro obogatel s pomočjo zelo sumljive ženitve, ki se je kmalu končala z naglo smrtjo njegove žene. V teh kočljivih časih je on spremenil svoje pravo ime Rogon v Sakarda, s tem da je malo predrugačil ime svoje prve žene: Sikardot.

"Da, da — Sikardot! Natančno se spominjam", šepeče dalje Busch. "Zdaj mi je jasno, da je podpisal obveznice z imenom svoje žene, ki je bilo menda ime cele družine, ko se je preselil v ulico de la Harpe. Tepec je bil kajpada v škripcih in prvi sum ga je prepodil od tam. Ha! On ni lovil samo denar, temveč tudi dekleta po stopnicah! Prokleto slab posel! Nekega bližnjega dne ga bo tista šala stala drag denar!"

"Pst, pst!" ga svari madama Mechain. "Le previdno, da nama ne udide. Zdaj ga imava in lahko rečem, da je Bog res dober. Naposled bom je poplačana za vse svoje skrbi zaradi Viktorja, katerega ljubim vzlic temu, da je nepoboljšljiv fakin!"

In madama se je režala veselja; njene oči so se iskrile v tajajočem se mesu njenega nabuhlega obraza.

Buscha so pa kmalu minuli prvi občutki mrzličavosti. Takoj je začel delati v mislih načrt, kako bo izkoristil to slavno afero, ki se je tako ugodno razvozljala. Vedel je, da ima Sakard še zmiraj dohodke, čeprav je po svojem zadnjem polomu v slabem položaju. Pač pa je križ, dali bo hotel Sakard priznati; on ima ostre zobe in težko se bo pustil nadlegovati s takimi rečmi, ki jih že davno pozabil. Sakardu se gotovo niti ne sanja, da ima sina, in brez dvoma bo trdovratno tajil, kljub temu da mu je po madaminim zatrdilu do pičice podoben. Navsezadnje je Sakard že v drugič vdovec in grožnja, da ga spravi v škandal pred družino, ne bo izdala dosti. In končno: ali se naj zadovolji samo s temi beraškimi šeststo franki? Sakardovo očetovstvo je vsekakor več vredno, če ne, tedaj vsa afera ni vredna truda. Čakati mora, to je vse — molčati in čakati ugodnega trenotka, ko dozori klasje za žetev.

"S to rečjo pojdeva polagoma", reče naposled Busch. "Sakard je zdaj v stiskah; počakajva torej, da se povspne."

Nato sta še rešila druge, majhne stvari, ki jih je imela madama Mechain na skrbi: zadevo mlade žene, ki je zastavila dragulje v prid svojega ljubčka; nekdo drugi se je zopet zavezal, da plača dolgove svojega zeta — in nebroj sličnih zadev, ki jih je izvohala madama in izročala Buschu v tirjatev proti mastnim odstotkom.

(Dalje sledi).

— **Neki mehikanski časnikar** ponuja na ogled Villove kosti — ampak kosti je mnogo in po ceni v Mehiki.

Tik za fronto.

Vroče je bilo takrat. Poletno južno solnce ni poznalo usmiljenja; kaj njemu, če se zagorela čela kopljejo v znoju, kaj mu, če se izpale. Po cestah je bil nakopičen sivkastobel prah tako na debelo, da se je noga vdirala vanj. Seveda, kako tudi ne! Niti kaplje dežja, a toliko nog, avtomobilov, voz in konj, ki so raztepali in mleli to cestno moko. O, da bi bila vse to tista bela, dobra moka! Kako bi greble po njej lačne roke, kako bi se je razveselile številne oči!

Vsak korak se je bilo treba ustaviti in pazljivo ozirati na vse strani, da te ne povozi avto ali udari konj, ali da ne izgineš v morju sivoplavih uniform. Truma za trumo prihaja. Na kolodvoru izstopajo iz vagonov. Zdi se, da korakajo, ne da bi kaj mislili, kar tjavendan. Duh jim je odsoten ali pa so le tako globoko zamišljeni. Videla sem jih nešteto, ki so marširali ali se vozili skozi Postojno. A to je bilo vendar še precej proč od ognjene črte. Tudi veseli so bili, šale so zbijali in razposajeno prepevali med maršem. Da, tam so bili šele na vrtu vojskine palače. Ali tu! Prvi korak v njeno veličanstvo — grozno dvorano, kjer vztrepetajo ob pogledu na skrivnostnožareče obličje vojske, kjer jih spreletava mrzel dih smrti. Utihnile so vesele pesmi, smeh je izginil iz jasnih oči, jezik je onemogel.

Kam gremo? In toliko nas je! Kdo se bo vračal po tej poti nazaj živ in zdrav? Morda ga poneso brez nog, brez rok, z rano v sreu? Ali morda pride še do tu z zadnjimi močmi, da se potem zgrudi v prah in ga zagrebejo tam gori na griču daleč od svojih...

Trume se ustavijo v prahu. Ni mogoče dalje, cesta se je zagozdila z ljudmi in vozovi. Vojaki počivajo v obcestnem jarku. V prahu leže, sede, slone . . . Kdo se je še izmislil tako srečno barvane uniforme, ki preneso brez škode prah in blato, solnce in dež! Avtomobil pridrči mimo, prvi, drugi . . . piti . . . deseti. Gosti oblaki prahu zagrnejo počivajoče, debela plast jim leže na lica. Naj! Ne dvignejo roke, da bi se zavarovali oči. Tako malo se brigajo za vse. V trenutku jim je vse popolnoma egalno.

Pa to so le kratki hipi duševne brezbrižnosti. Prvi veliki vtis resnične vojske, vojna neposredna bližina jim odrevene živce. Korakajo naprej, bliže in bliže prihajajo smrtnemu rajanju, srečavajo ranjence, vidijo kri, zaslišijo bojni krik, zagledajo sovraga in tedaj so kakor prerojeni. Kri jim zavre po žilah, volja in moč se povrneta podesetorjeni. Močni in drzni postanejo kakor lev v pušči in orel v zračnih višinah.

"Sada idemo v vatru," se oglasi poleg mene visok fant. Njegova krepka postava in zdravo, zagorelo lice sta v kričečem nasprotju z žalostjo, ki mu zatira mehke oči. Tudi glas mu je bil zastrt.

Vidim, vidim, da idete, a kaj morem jaz za to?

"Bog z vami in sreča junaška!"

Hvaležno me pogleda, njegova mišičasta roka stisne mojo v pozdrav. Morda je mislil tisti hip na mater, sestro, nevesto . . .

Truma za trumo gre mimo, izginja v prahu. Tisoči in tisoči brez lastne volje; sužnji vojske.

Velikanski kolos stoji ob cesti. Večmesečni preveliki napor je razrahljal njegove železne ude in kosti. Bruhal je smrt na sovražnika pri Belem gradu, pred Liegom in zdaj pri Gorici. To je "debela Berta," kakor so jo krstili naši zavezniki, ki čaka, da jo popeljejo k "zdravniku." In ko se vrne, bo iznova obsipala neprijatelje s pogubo.

Tren čaka, prihaja, odhaja. Čudno, kako se morejo brezštevilni vozovi vzrstiti in da sploh vsi pridejo na cilj. To je kakor brezkončna veriga z gibljivimi členki, ki se obračajo naprej, se ustavljajo in zopet uvrščajo. Vozniki, živina in vozila so zaprašeni in umazani. Kretajo se v vednem prahu.

Druga živa veriga jim pridrči nasproti. Vrsta avtomobilov. Trenski vozniki se komaj ozrejo na mimo leteče, saj se to ponavlja vsak hip, podnevi in ponoči. Ranjence privažajo iz ognja. Težko ranjene v avtomobilih, ki so kroinkrog zastrti, laže ranjene na vozeh. A za njimi se vlečejo peš oni lahko ranjeni in bolni, ki se sploh še morejo gibati. To je v dno srca segajoča slika! Ti izmučeni, bledi obrazi, ta izčrpana, sključena telesa! Smrt gleda iz njih. Muka in bol sta tako skremžili te bolestne obraze, da pogled nanje prirosi usmiljenemu srcu solzo v oko. Kakor bi Kristusa snel s križa in ga zapodil na razbeljeno, prašno cesto . . . Vlečejo se kakor sence. Redkokateri zastoče glasno, a usta so jim krčevito stisnjene od boli. Eden vleče čevelj za seboj in krevsa napolbos, drugi je brez suknje, tretjemu visi obleka v capah na shujšanem telesu. Kdo bi jih popisal vse! Prosijo jedi, ponujajo denar. A kje dobiti. Menaža ne bo brzo pripravljena, ko prihajajo vsak hip, nenadejani, nepovabljeni. A ljudje jim ne morejo dati ničesar takega, kar bi bolnega, do smrti izmučenega človeka okrepčalo. Saj še sami težko žive.

Pripelje se avtomobil, ves obložen s cvetjem. Okoliinokoli so viseli venci iz svežih, rdečih, belih in rumenih rož. Cvetje iz Gorice! Mrtvega stotnika so pripeljali v krsti. Vsa je posuta s cvetlicami. Njegov brat, poročnik, sedi ob krsti in solze mu kapljajo po mladem licu in močijo dišeče cvetje. Padlega junka zagrebejo k njegovim številnim tovarišem na gričku. Spremljajo ga trume vojakov k počitku v tuji zemlji. S povešenimi glavami stoje ob grobu s tužnimi mislimi v srcu. Koliko jih bodo morda zagrebli še izmed njih! Brat je otrnil solze z lic, resignirano se vsedel v avtomobil in se v naglem diru zopet vrnil v ogenj . . .

Ranjenci čakajo vso dolgo noč, da jih naložé na vlak. Leže na nosilnicah po dvoriščih, na cesti. Ni vsem prostora in ležišč. Preveliko število jih je. Stokanje in ječanje se meša celo noč z grmenjem topov, žvižganjem granat in pokanjem pušk. Mimo bolnih in ranjenih pa korakajo skoro brezslišno tisoči zdravih v noč in v negotovost.

Begunci iz Gorice in okolice še vedno prihajajo, peš, s culami na glavah in hrbtih ali na majhnih vozeh, ki jih vlečejo voli. Kar so mogli vzeti s seboj, so povezali in izložili na kolodvoru. Na omotih posedajo, nanje polagajo trudne glave. Tako prečakajo noč; pol bde, pol spe, pol jokaje. Solnčna in topla je domovina, ki jo zapuščajo in dvakrat mrzla tujina, kjer si morajo iskati strehe. Kako kruta bo zima njim, otrokom žarnega juga!

Lepo je bilo jutro, ki je sledilo divjemu nočnemu boju. Naenkrat je črna ptica preletela žareče nebo, spustila se niže.

"Italijanski aeropian!" Vzkliki iz vseh grl. Vse oči se obrnejo za njim. Zrakoplov pripluje nad postajo. Ljudje begajo semintja. Grozovit tresk . . . Kam so padle bombe? Oblak zemlje v zraku, druge škode ni. Merili so dobro, a zadeli slabo.

Solnce je vzišlo veličastno in mirno kakor v nedeljo v časih miru. Ljudstvo, vajeno takih jutranjih "pozdravov", se je razveselilo solnca in se zgnetlo na vlak. Nevarnosti ni bilo več. Zrakoplov je izginil v zavesti, da je s svojim "darom" pognal postajo v zračne višave in najmanj stotim ljudem zatemnil solnčni vzhod. Pa te le malo zemlje zrahljal.

Vlak je zdrdral sicer korajžno ali gotovosti ni bilo nobene.

"Nismo hoteli zapustiti Gorice," je pripovedoval gospod, gledajoč skozi okno nazaj proti ljubljenemu mestu. Njegov obraz je bil tako otročje mladosten, da nisem mogla, verjeti, da mu manjka samo še rigoroz do doktorja prava.

"Hoteli smo vztrajati do zadnjega," je nadaljeval. "Naši sosedje so nas bili že zapustili. Ostali smo. Poslušali in gledali. Vedno bliže so padale granate. Ko je prva padla na naš šrt, smo se še norčevali in se preselili v nasprotno ležečo sobo. Ko se je razpočila na cesti pred hišo, smo gledali in zmajevali z glavo. Ko pa je padla ena na naš prag in odnesla kos hiše, smo pobrali kar je bilo mogoče ter odšli."

Pred postajo R. se je vlak ustavil, tir je bil nekaj poškodovan. V pol uri je bila škoda popravljena.

"Ko sem se pa pred nekaj dnevi vozil tod v Gorico," je pravil nekdo drugi, "nas je zasledoval italijanski zrakoplov. Plul je že prav nad nami. Strojevodja je naglo zavozil v tunel in tako je vlak ušel zasledovanju.

V Štanjelu smo videli stre... in tren za Doberdob. Tu se je opažala še vsa bližina vojske. K... Doberdobu je pokalo. Vlak je drčal dalje in se vedno bolj ... daljeval od bojnega grmenja.

Kaj uči socijalizem.

Važno za žene.

(Nadaljevanje)

Prva beseda kapitalistične uporabe strojev je bila — žensko in otroško delo! Ker delo ob stroju ni tako naporno, ker ga zmore tudi manj krepko mišičevje, zato je stroj zasužnjil žene in otroke. Marks pravi: "Stroji, to mogočno nadomestilo za delo in delavce, so se takoj izpremenili v sredstvo, da se je pomnožilo število mezdnih delavcev z uvrstitvijo vsakih članov delavske družine brez razlike spola in starosti pod neposredno oblast kapitala. Prisilno delo za kapitalista si ni nepostavno prilastilo le otroške igre, temveč tudi svobodno delo v domačem krogu..." V 647 avstrijskih tovarnah za papir in predelovanje bombaža je bilo okolo l. 1845. na vsakih 1000 delavnih moči le 42 moških; 420 je bilo žen, 147 otrok! Med tem ko je bil prej ... oče v službi kapitala in je s svojo mezdo preživljal družino, se je ... čelo sedaj izkoriščanje družine ... očetova mezda se je krčila. Izkoriščanje je naraščalo, čeprav je bil skupni zaslužek družine večji kakor očeta, ker je na mesto enega delovnega dne stopilo toliko delovnikov, kolikor je bilo članov žinskih članov.

Posledice teh dejstev so ve... kanske: "Delavec je prodal prej le lastno delavsko moč... Zdaj prodaja ženo in otroke. Postane trgovec s sužnji". (Marks.) Neznanska beda je zavladala ... ljudstvo je bilo potisnjeno na ... propada. Otroci so bili telesno ... duševno pokvarjeni. Komaj so bili stari šest let, že so se jim ... pirala vrata v tovarne na stežaj. Kapital seveda, ki je vsesaval otroško kri, je naraščal. Noč in dan so garali otroci. Otroci, ki so delali čez dan, so legli na postelje, ... so jih pravkar zapustili otroci, ... so šli na nočno delo. Postelje niti ohladile niso. Moderni kapitalizem, ki se je najprej v vsi ... gočnosti razvil na Angleškem, ... nastopal tako sirovo, da so bili ... gleški poslanci v prvih desetletjih 19. stoletja večkrat prisiljeni izvoliti komisije, ki so preiskavale otroško delo. In svet je izvedel grozne, strašne reči. Delavec ... povedal, da so dobivali otroci v tovarni prav tako hrano kakor prešiči, le da so dobivali otroci manj. Vsled tega so kradli otroci prešičem iz korit tako dolgo, dokler ni postal vsled kruljenja živ... hlapec pozoren in je nagnal otroke z bičem.

Tudi na Avstrijskem so bile ... sledice otroškega dela strašne. ... uradnih poročili so morali v letih štiridesetih delati otroci po "kvečjemu" po 13 ur na dan; ... teden so pa zaslužili od 20 krajcarjev do trih goldinarjev. Bolezni in smrt sta želi neusmiljeno ... otroki. Ali plačani poveličevalci kapitalizma so dejali, da vzrok bolezni in smrti ni dolgi delovni čas, temveč porednosti, ki jih ... ganjajo otroci v prostem času. Da, celo tega se niso sramovali da so kazali na kapitaliste, ki ... bogateli od izkoriščanju otrok kot na največe dobrotnike ... gih. "V novejšem času" — ... beremo v knjigi, ki je izšla l. 18... na Dunaju — "ne spemajo v ... varne otroke le iz usmiljenja ... popolnoma zapuščenih otrok, ... beračijo za delo." Zakonov, ki ... tem "dobrotnikom" enkrat ... vselej prepovedali nesramno izrabljevanje, seveda ni bilo. Le ... časov cesarja Jožefa II. je bila ... določba, ki je odrejala, da se ... rajo otroci po tovarnah vsaj ... krat na teden počesati in umiti ... dvakrat na leto zdravniško pregledati. To je bilo več kakor pol ... letja vsa zaščita, ki joj je dala ... avstrijska vlada proletarskim ... trokom. L. 1842. je bil izdan ... lok, ki v prvem odstavku prepoveduje otrokom pod dvanajstim ... letom delo v tovarnah, a v drugem odstavku že dovoljuje delo ... trokom od devetega leta po 10 ... na dan, če so prej obiskovali ... leta šolski pouk. Delovni čas ... otroke nad dvanajstim letom ... določili po 12 ur na dan. Tudi ... ta "varstveni zakon" se nise ... gali fabrikantje in so protestirali proti zakonu, ker "ovira industrijo."

(Dalje sledi.)